

**ESNAF VE SANATKÂRLAR
BÜLTENİ
ARALIK 2024**

İçindekiler

1. ESNAF VE SANATKÂRLAR MESLEK KURULUŞLARI.....	3
1.1 Esnaf ve Sanatkâr Sayıları ve Meslek Kuruluşu Verileri.....	3
1.2 Tescil ve Terkin Bilgileri	7
1.3 Mutabakat Komitesi Kararları	11
2. ESNAF VE SANATKÂRLARA KULLANDIRILAN KREDİ VERİLERİ	13
2.1 Yıllar İtibariyle Esnaf ve Sanatkârlara Kullanılan Faiz İndirimli Krediler	13
2.2 Sıfır Faizli Kredilere İlişkin Veriler	14
2.3 Yatırım Kredilerine İlişkin Veriler	14
2.4 Deprem Bölgesinde Kullanılan Krediler	15
2.5 2024 Yılı Genel Görünüm	16
3. ESNAF VE SANATKÂRLAR DIŞ TİCARET VERİLERİ	18
3.1 Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) Göre İhracat ve İthalat	20
3.2 Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) Göre İhracat ve İthalat	21
3.3 Teknoloji Sınıflamasına Göre İhracat ve İthalat.....	22
3.4 Ülkelere Göre İhracat ve İthalat	22
3.5 Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi (BGB) Aracılığıyla İhracat	23
3.6 2024 Yılı Mevcut Durum	24

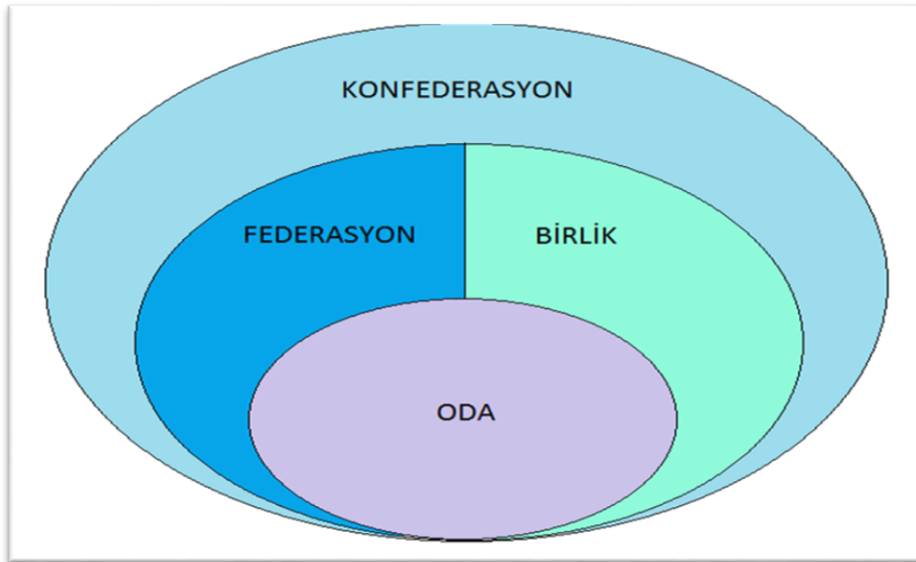
1. ESNAF VE SANATKÂRLAR MESLEK KURULUŞLARI

5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanununa tabi kamu kurumu niteliğine haiz tüzel kişiliği olan ve Bakanlığımız gözetim ve denetiminde bulunan esnaf ve sanatkâr meslek kuruluşları; oda, birlik, federasyon ile Konfederasyondan oluşmaktadır.

Meslek kuruluşlarından olan odalar il ve ilçelerde Bakanlığımız izni ile kurulmakta olup kurulan odalar her ilde bulunan birliklere üye olmakta, ayrıca odalar, kurulmuş ise ihtisaslık alanlarına uygun federasyonlara üye olmaktadır. Nihayetinde birlikler ve federasyonların ise Konfederasyona üye olmaları gerekmektedir.

Buna göre, ülke genelinde 2.985 oda, her ilde bir, İstanbul ilinde ise iki adet olmak üzere 82 birlik, 13 federasyon ve çatı kuruluş olarak Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu faaliyet göstermekte olup meslek kuruluşlarının örgütlenme şeması, Şekil-1’de gösterilmiştir.

Şekil-1. Esnaf ve sanatkârlar meslek kuruluşları örgütlenme şeması

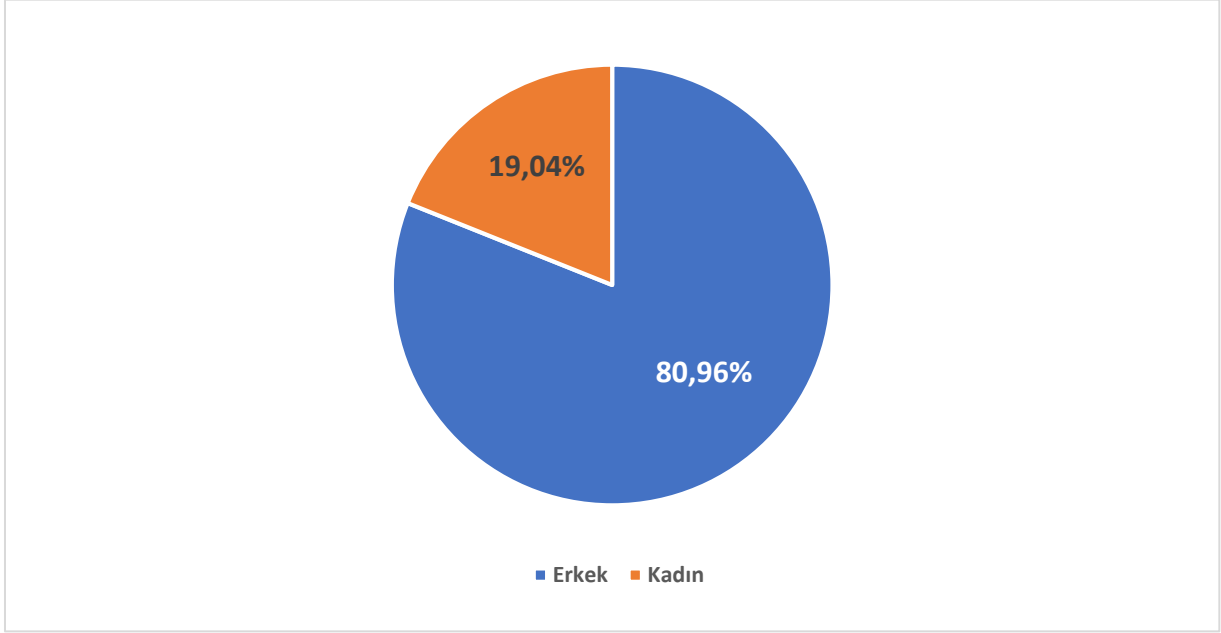

1.1 Esnaf ve Sanatkâr Sayıları ve Meslek Kuruluşu Verileri

Esnaf ve Sanatkâr Bilgi Sistemi (ESBİS) verilerine göre 2.241.924 esnaf ve sanatkâr ile bu esnaf ve sanatkârlara ait 2.497.158 esnaf işletmesi bulunmaktadır. Ülkemiz genelinde esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı olarak faaliyet gösteren esnaf ve sanatkâr sayısının nüfusumuza oranı %2,64’tür. Esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı olarak faaliyet gösteren kadın esnaf ve sanatkâr sayısı 426.785 (%19,04) iken erkek esnaf ve sanatkâr sayısı ise 1.815.139 (%80,96)’dur. Erkek ve kadın esnaf sayısının yüzdeleri dağılımı Şekil-2’de gösterilmiştir.

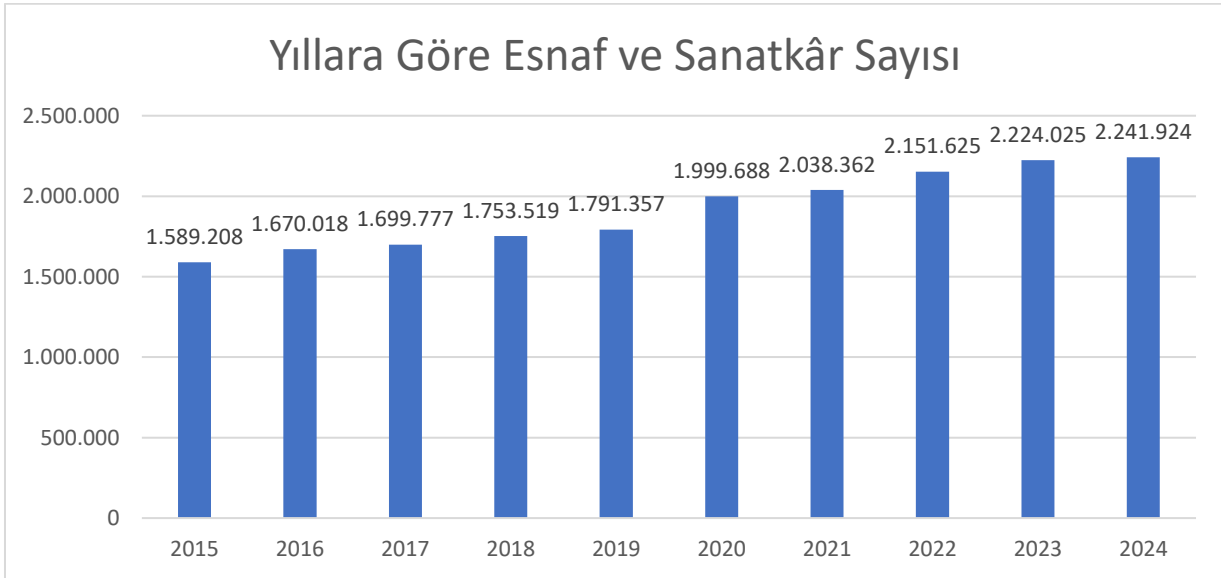

Şekil-2. Erkek ve kadın esnaf oranı (31 Aralık 2024 itibarıyla)

Şekil-3'te ise Türkiye geneli esnaf ve sanatkâr sayısının son 10 yıldaki değişimi gösterilmektedir.

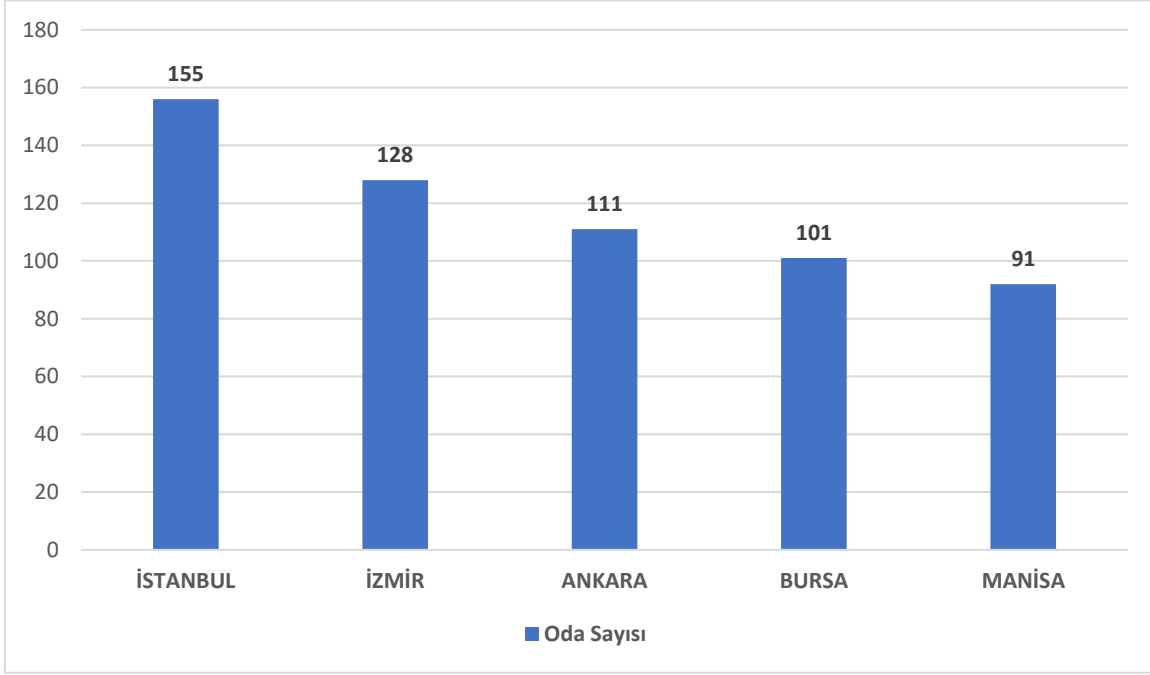
Şekil-3. Yıllara göre esnaf ve sanatkâr sayısı (2024 yılı sütunu Aralık ayı itibarıyla güncel sayıyı göstermektedir.)

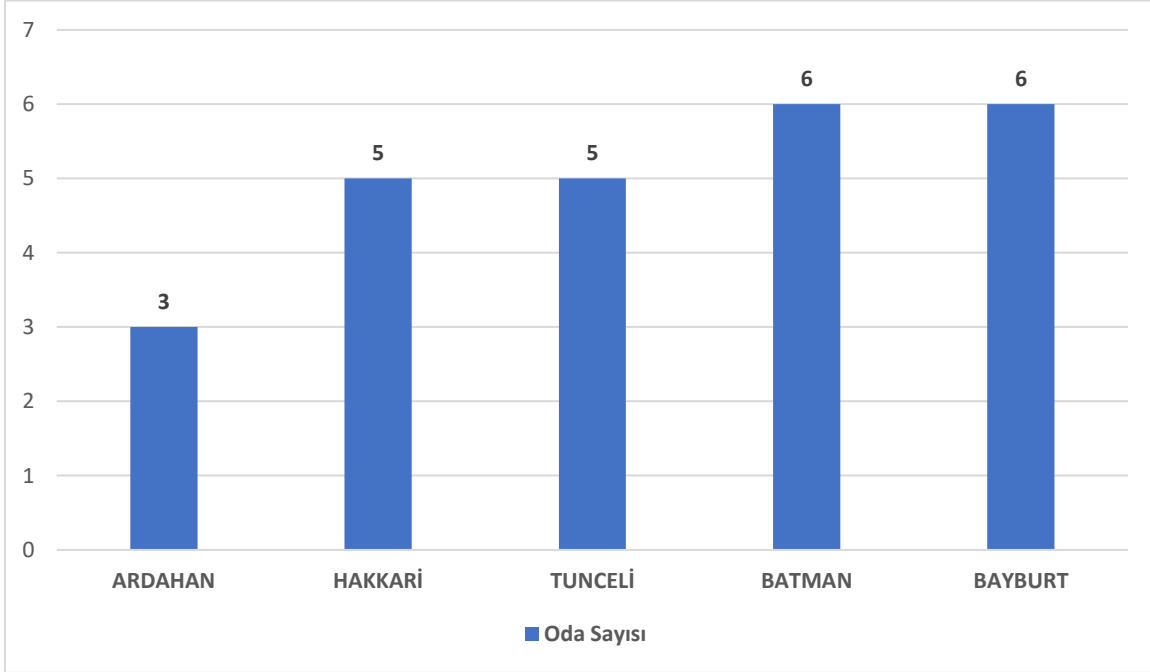
Ülke genelinde hâlihazırda 2.985 esnaf ve sanatkâr odası bulunmakta olup en fazla esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilk 5 ilimiz Şekil-4'te; en az esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilk 5 ilimiz ise Şekil-5'te gösterilmiştir. Buna göre **en fazla esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilimiz İstanbul (155 oda)** iken en az esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilimiz **Ardahan (3 oda)**'dir.

Şekil-4. En fazla esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilk 5 ilimiz (31 Aralık 2024 itibariyle)

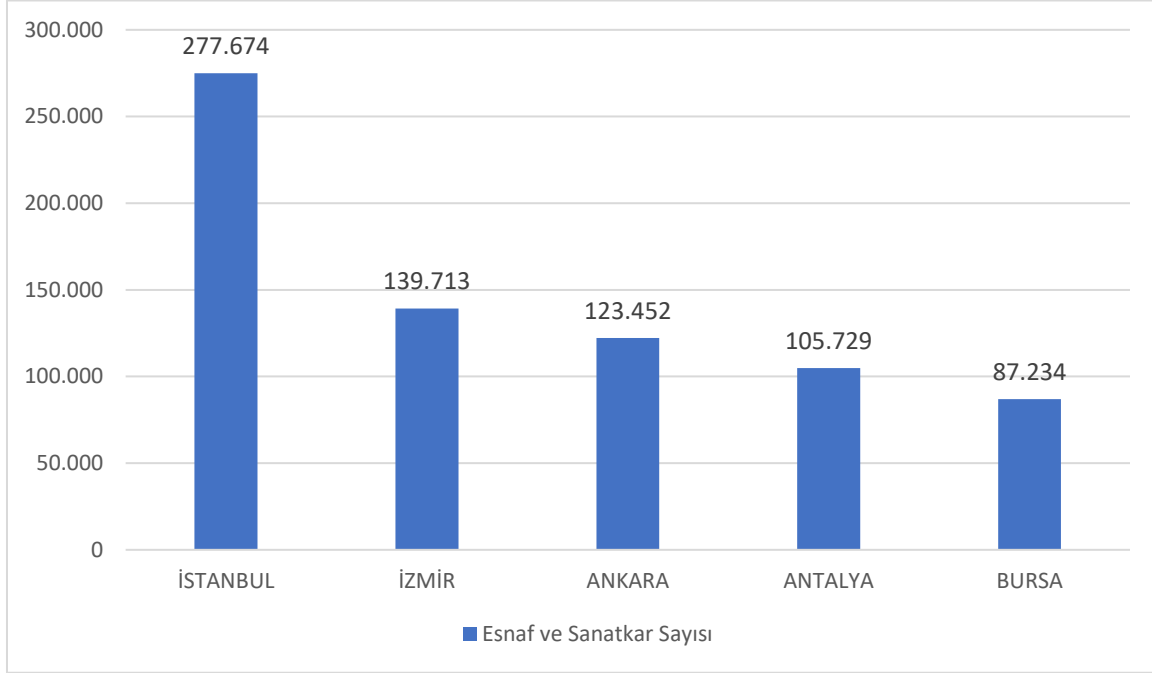
Şekil-5. En az esnaf ve sanatkâr odası bulunan ilk 5 ilimiz (31 Aralık 2024 itibariyle)

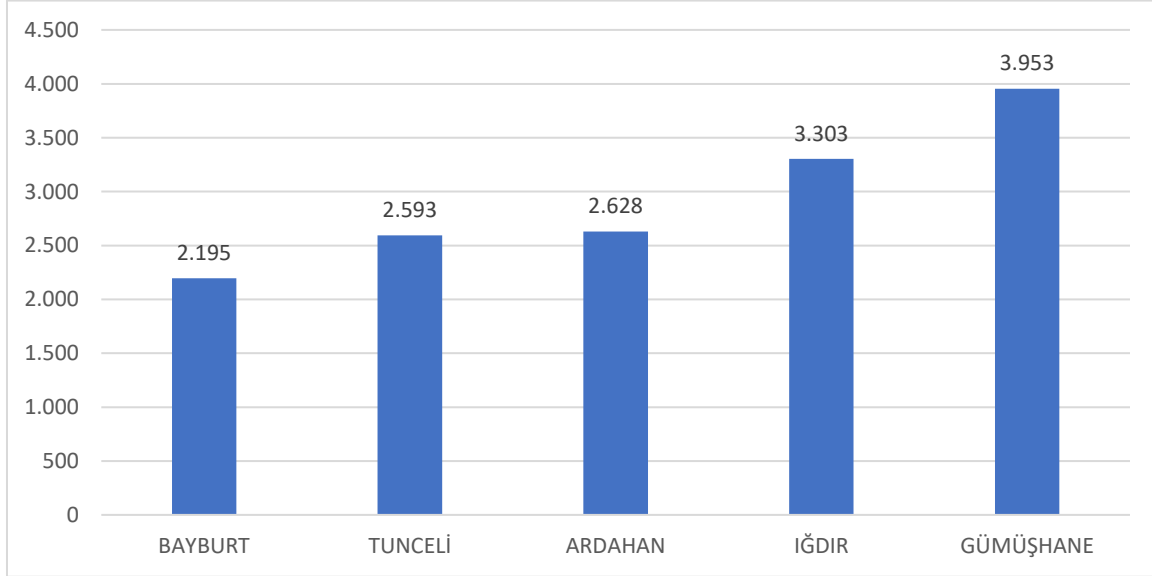
Bunun yanı sıra, en fazla esnaf ve sanatkârın bulunduğu ilk 5 ilimiz Şekil-6'da, en az esnaf ve sanatkârın bulunduğu ilk 5 ilimiz ise Şekil-7'de gösterilmiştir. Buna göre, **en fazla esnaf ve sanatkârın mevcut olduğu ilimiz İstanbul** (277.674 esnaf ve sanatkâr) iken, **en az esnaf ve sanatkârın mevcut olduğu ilimiz Bayburt** (2.195 esnaf ve sanatkâr)'tur.

Şekil-6. En fazla esnaf ve sanatkârın bulunduğu ilk 5 ilimiz (31 Aralık 2024 itibariyle)

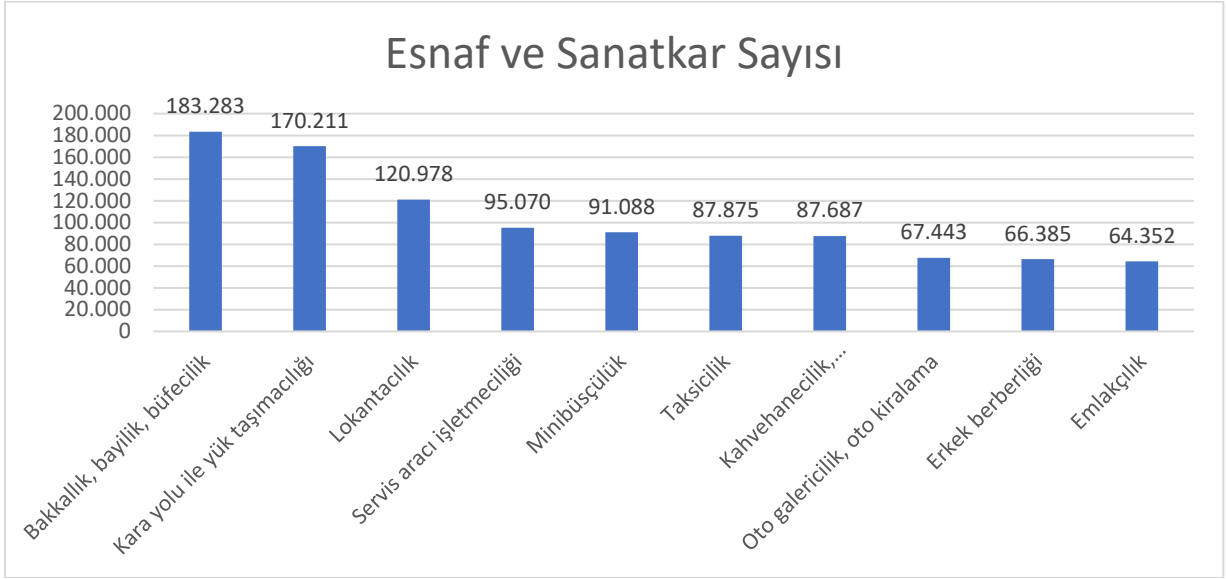
Şekil-7. En az esnaf ve sanatkârın bulunduğu ilk 5 ilimiz (31 Aralık 2024 itibariyle)

Türkiye genelinde esnaf ve sanatkârlar, **11 sektörde, 184 meslek** kolunda faaliyet göstermekte olup bu meslek kolları arasından esnaf ve sanatkârlarca en fazla icra edilmekte olan ilk 10 meslek kolu Şekil-8’de özetlenmiştir. Buna göre **esnaf ve sanatkârın en fazla faaliyet gösterdiği meslek kolu “bakkalık, bayilik, büfecilik” (183.283 esnaf ve sanatkâr)** olup bunu **“kara yolu ile yük taşımacılığı” (170.211 esnaf ve sanatkâr)** ile **“lokantacılık” (120.978 esnaf ve sanatkâr)** meslek kolları takip etmektedir.

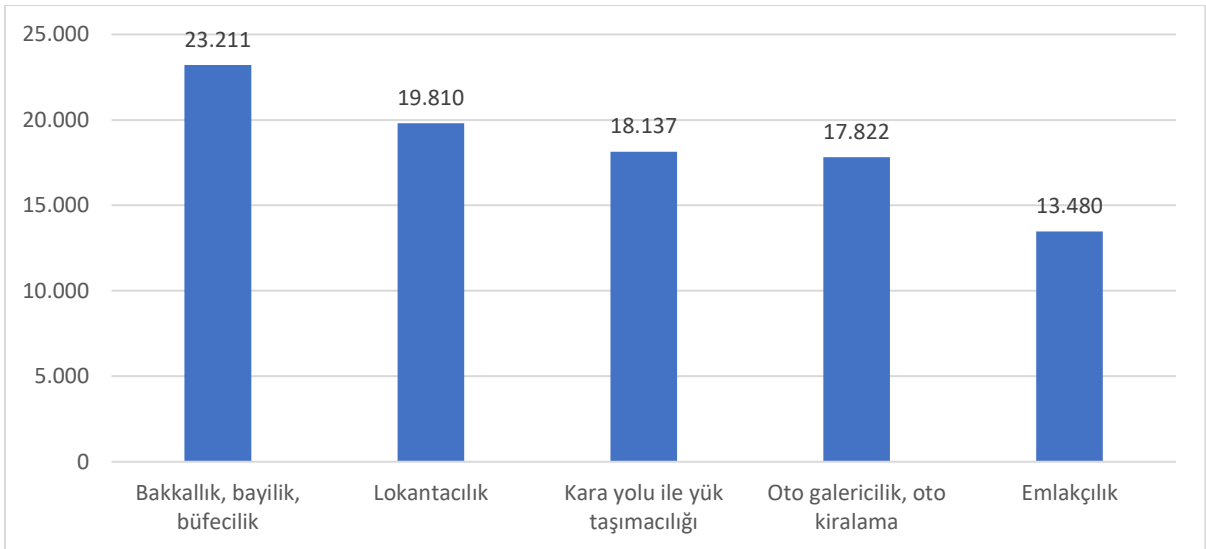
Şekil-8. Esnaf ve sanatkarlar tarafından en fazla icra edilen ilk 10 meslek kolu (31 Aralık 2024 itibariyle)

1.2 Tescil ve Terkin Bilgileri

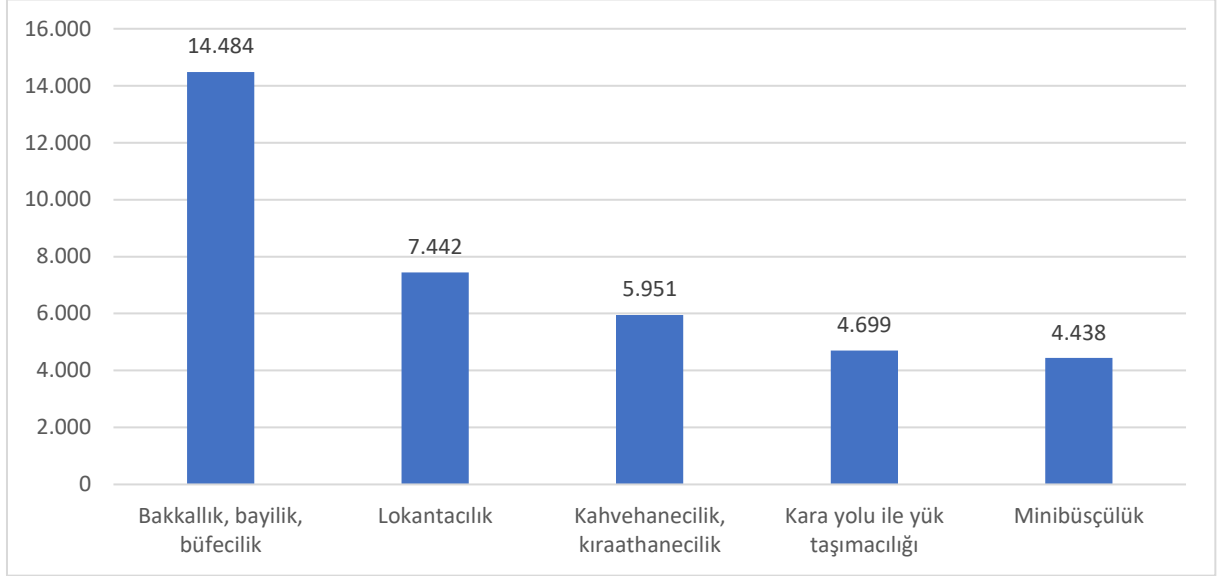
Ülke genelinde 2024 yılında **en fazla tescil** yapılan ilk 5 meslek kolu Şekil-9’da gösterilmiş olup esnaf ve sanatkarlarca **en fazla terkin** yapılan ilk 5 meslek kolu ise Şekil-10’da gösterilmiştir. **Buna göre 2024 yılında, en fazla tescil ve terkin yapılan meslek kolu “bakkallık, bayilik, büfecilik” olmuştur.**

Şekil-9. Esnaf ve sanatkarlarca en fazla tescil yapılan ilk 5 meslek kolu (Ocak-Aralık 2024)

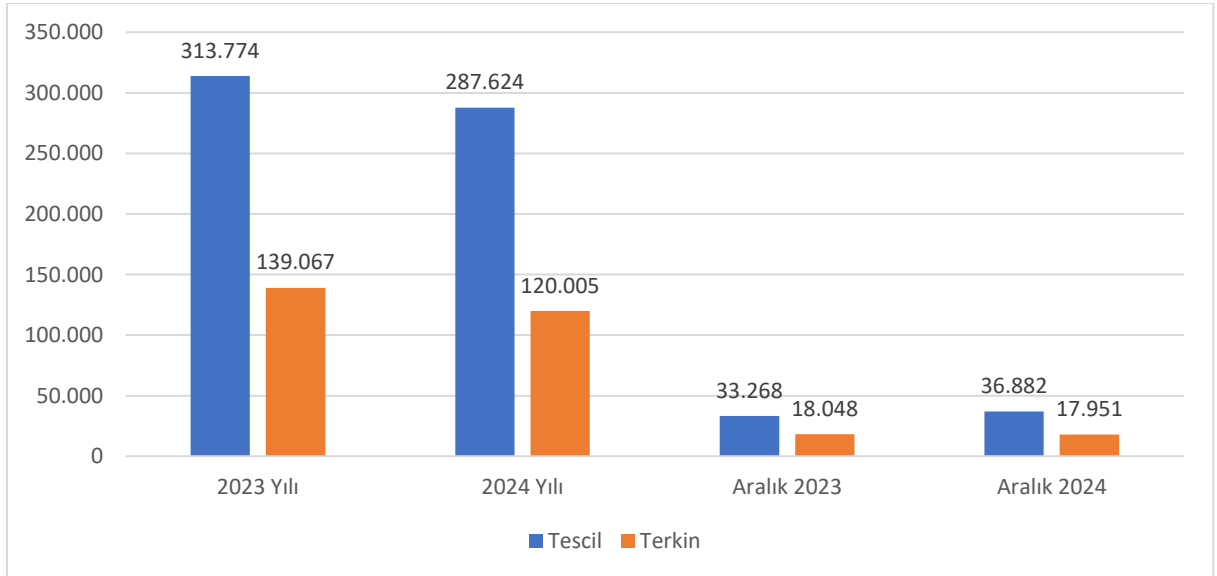

Şekil-10. Esnaf ve sanatkârlarca en fazla terkin yapılan ilk 5 meslek kolu (Ocak-Aralık 2024)

Bunun yanı sıra; 2023 ve 2024 yılları ile 2023 ve 2024 yılları Aralık ayları için esnaf ve sanatkârların tescil ve terkin sayıları Şekil-11’de gösterilmiştir. Buna göre belirtilen dönemlerde, esnaf ve sanatkârın tescil sayılarının terkin sayılarından daha fazla olduğu gözlemlenmektedir.

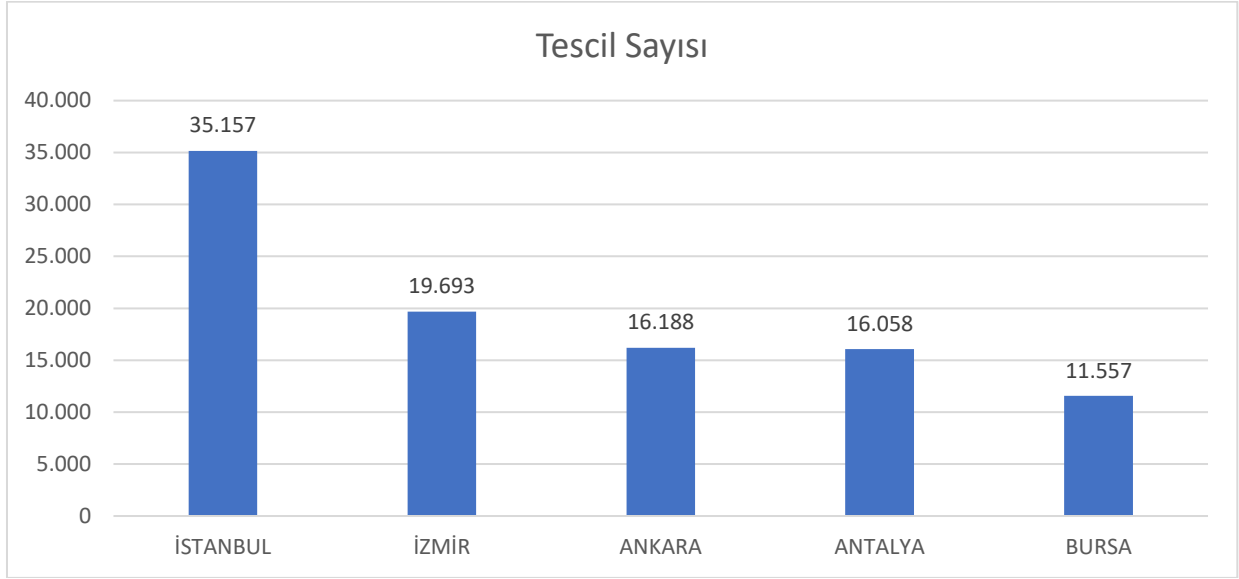
Şekil-11. Karşılaştırmalı tescil-terkin sayıları

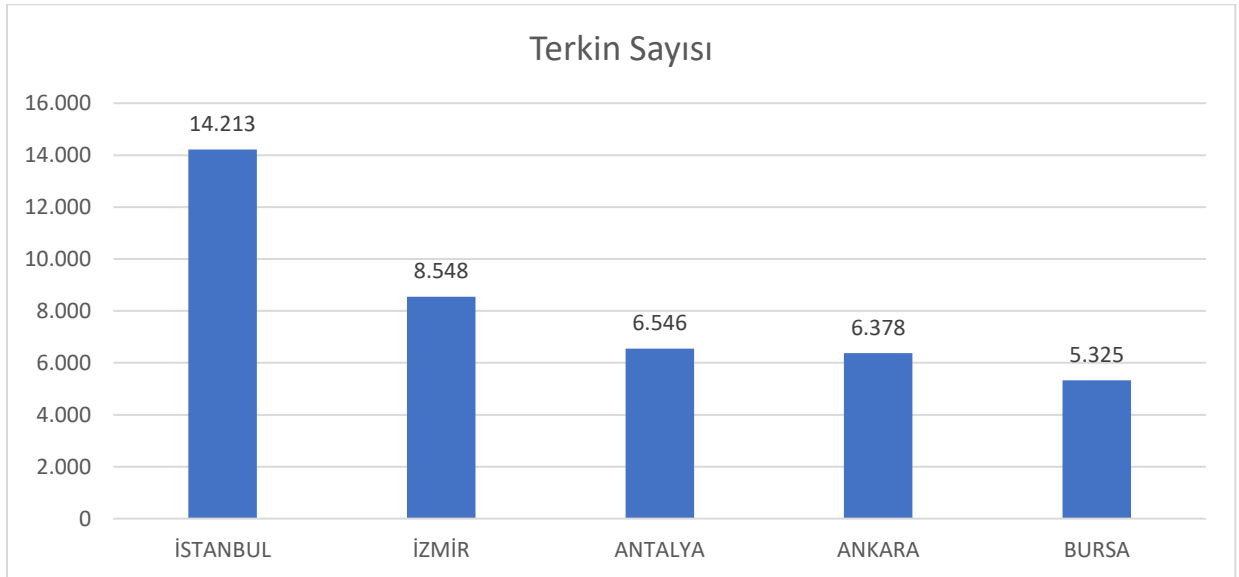
Bununla birlikte, 2024 yılında esnaf ve sanatkârlarca en fazla tescil yapılan ilk 5 ilimize Şekil-12’de; esnaf ve sanatkârlarca en fazla terkin yapılan ilk 5 ilimize Şekil-13’te yer verilmiştir.

Şekil-12. Esnaf ve sanatkârlarca 2024 yılında en fazla tescil yapılan ilk 5 ilimiz (Ocak-Aralık 2024)

Şekil-13. Esnaf ve sanatkârlarca 2024 yılında en fazla terkin yapılan ilk 5 ilimiz (Ocak-Aralık 2024)

Esnaf ve sanatkârlar ile ilgili verilen bu bilgilerin yanı sıra, Ülke genelinde her bir ilimiz için esnaf ve sanatkârın tescil ve terkin sayıları Tablo-1’de özetlenmiştir.

Tablo-1. Esnaf ve sanatkârın illere göre tescil ve terkin sayıları (Ocak-Aralık 2024)

İl Adı	Tescil	Terkin	Tescil Terkin Farkı
ADANA	7.061	2.597	4.464
ADIYAMAN	2.177	650	1.527
AFYONKARAHİSAR	2.566	1.240	1.326
AĞRI	811	404	407
AKSARAY	1.494	650	844
AMASYA	1.508	591	917

T.C. TİCARET BAKANLIĞI
ESNAF VE SANATKÂRLAR VERİ BÜLTENİ

ANKARA	16.188	6.378	9.810
ANTALYA	16.058	6.546	9.512
ARDAHAN	205	122	83
ARTVİN	747	361	386
AYDIN	6.336	3.205	3.131
BALIKESİR	6.218	2.696	3.522
BARTIN	824	444	380
BATMAN	1.477	746	731
BAYBURT	238	152	86
BİLECİK	1.070	548	522
BİNGÖL	479	319	160
BİTLİS	990	284	706
BOLU	1.225	607	618
BURDUR	1.517	716	801
BURSA	11.557	5.325	6.232
ÇANAKKALE	3.562	1.725	1.837
ÇANKIRI	679	264	415
ÇORUM	1.799	440	1.359
DENİZLİ	5.163	1.866	3.297
DİYARBAKIR	3.322	1.029	2.293
DÜZCE	2.159	987	1.172
EDİRNE	2.010	1.018	992
ELAZIĞ	2.044	891	1.153
ERZİNCAN	1.147	468	679
ERZURUM	2.167	995	1.172
ESKİŞEHİR	3.186	1.494	1.692
GAZİANTEP	6.436	1.553	4.883
GİRESUN	1.672	735	937
GÜMÜŞHANE	418	195	223
HAKKARİ	557	247	310
HATAY	5.653	1.483	4.170
IĞDIR	251	250	1
ISPARTA	1.977	971	1.006
İSTANBUL	35.157	14.213	20.944
İZMİR	19.693	8.548	11.145
KAHRAMANMARAŞ	3.811	1.149	2.662
KARABÜK	1.167	597	570
KARAMAN	919	446	473
KARS	691	286	405
KASTAMONU	1.323	771	552
KAYSERİ	4.222	1.650	2.572
KIRIKKALE	766	304	462

KIRKLARELİ	1.893	948	945
KIRŞEHİR	824	554	270
KİLİS	474	140	334
KOCAELİ	6.361	2.685	3.676
KONYA	8.221	3.065	5.156
KÜTAHYA	2.253	1.301	952
MALATYA	2.179	895	1.284
MANİSA	6.994	3.600	3.394
MARDİN	2.630	855	1.775
MERSİN	7.110	3.112	3.998
MUĞLA	6.430	3.287	3.143
MUŞ	559	201	358
NEVŞEHİR	2.055	757	1.298
NİĞDE	1.659	642	1.017
ORDU	3.026	1.309	1.717
OSMANİYE	2.142	587	1.555
RİZE	1.301	674	627
SAKARYA	3.921	1.560	2.361
SAMSUN	4.950	2.201	2.749
SIİRT	577	280	297
SİNOP	1.090	571	519
SİVAS	1.611	729	882
ŞANLIURFA	5.320	1.242	4.078
ŞIRNAK	730	285	445
TEKİRDAĞ	4.924	2.022	2.902
TOKAT	2.281	1.004	1.277
TRABZON	3.377	1.704	1.673
TUNCELİ	322	229	93
UŞAK	2.288	1.058	1.230
VAN	1.943	898	1.045
YALOVA	1.134	563	571
YOZGAT	1.767	763	1.004
ZONGULDAK	2.581	1.128	1.453

1.3 Mutabakat Komitesi Kararları

Mutabakat komiteleri, 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanununa tabi odalar arasında veya bu odalar ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bünyesindeki odalar arasında üye kayıt zorunluluğu bakımından çıkacak anlaşmazlıkları çözümlenmek üzere il ve ilçelerde mülkî amirin başkanlığında kurulan komitelerdir.

Mutabakat Komiteleri aracılığıyla ticaret sicili ile esnaf ve sanatkâr sicili arasında geçişler yapılmakta olup buna göre 2023 yılında esnaf ve sanatkârlar odalarına geçiş yapan kişi sayısı

947 iken ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı 1.485 olmuştur. Tablo-2’de mutabakat komiteleri tarafından alınan kararlara ilişkin genel sayısal görünüm yer almaktadır.

Tablo-2. 2023 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları

2023 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları				
Mutabakat Komitesi Karar Sayısı	Esnaf ve sanatkâr odaları arasındaki üye anlaşmazlıkları hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı	Esnaf ve tacir ayrımı hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı		Ret cevabı verilen mutabakat komitesi kararları
		Esnaf ve sanatkâr odalarına geçiş yapan kişi sayısı	Ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı	
2.932	316	947	1.485	184

2024 yılı Aralık ayında, 581 mutabakat kararı alınmış olup esnaf ve sanatkârlar odalarına geçiş yapan kişi sayısı 129 iken ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı 262 olmuştur. 2024 yılı genelinde ise esnaf ve sanatkârlar odalarına geçiş yapan kişi sayısı 510 iken ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı 1.036 olmuştur. Tablo-3’te ise 2024 yılında mutabakat komiteleri tarafından alınan kararlara ilişkin genel sayısal görünüme yer verilmiştir.

Tablo-3. 2024 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları (Ocak-Aralık)

2024 yılı Mutabakat Komitesi Sayıları (Ocak-Aralık)				
Mutabakat Komitesi Karar Sayısı	Esnaf ve sanatkâr odaları arasındaki üye anlaşmazlıkları hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı	Esnaf ve tacir ayrımı hakkında alınan mutabakat komitesi karar sayısı		Ret cevabı verilen mutabakat komitesi kararları
		Esnaf ve sanatkâr odalarına geçiş yapan kişi sayısı	Ticaret odalarına geçiş yapan kişi sayısı	
1.906	250	510	1.036	110

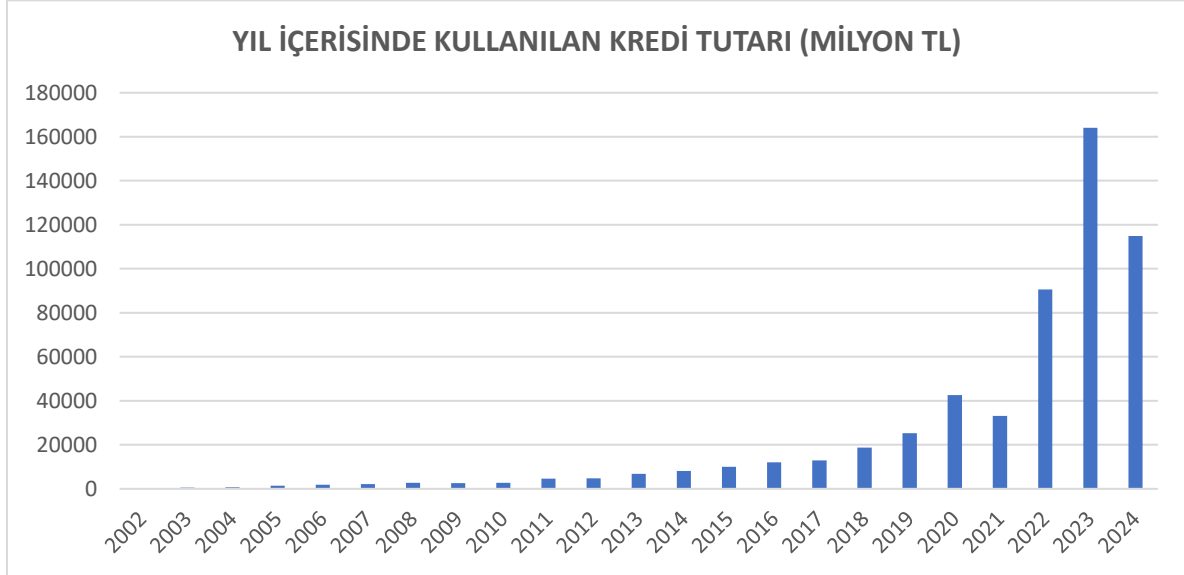
2. ESNAF VE SANATKÂRLARA KULLANDIRILAN KREDİ VERİLERİ

2.1 Yıllar İtibariyle Esnaf ve Sanatkârlara Kullanılan Faiz İndirimli Krediler

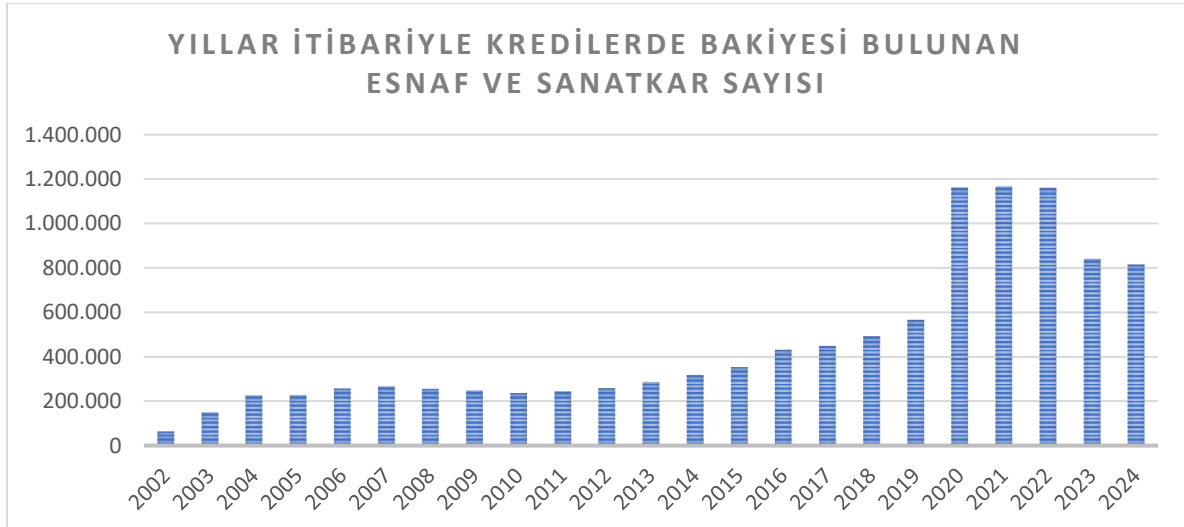
İlgili yılların Cumhurbaşkanı Kararları doğrultusunda ve bankacılık mevzuatı çerçevesinde esnaf ve sanatkârlara Halkbank kaynaklarından % 50 ve % 100 faiz indirimli kredi kullanım imkânları sunulmaktadır.

Söz konusu kredilerin kullanım tutarlarının yıllara göre değişimine Şekil-14'te, kredilerde bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayılarının değişimine ise Şekil-15'te yer verilmiştir. 2002 yılında kullanılan kredi tutarı 151 milyon TL ve kredilerde bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayısı 63.523 iken 2024 yılı sonu itibariyle yıl içerisinde kullanılan kredi tutarı 114,9 milyar TL'ye, bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayısı ise 801.600'e ulaşmıştır.

Şekil-14. Yıllar itibariyle kullanılan kredi tutarları (31 Aralık 2024 itibariyle)

Şekil-15. Yıllar itibariyle kredilerde bakiyesi bulunan esnaf ve sanatkâr sayısı (31 Aralık 2024 itibariyle)

2.2 Sıfır Faizli Kredilere İlişkin Veriler

Esnaflar ve sanatkârlara Halkbank kaynaklarından belirli kıstaslar dâhilinde sıfır faizli kredi kullanım imkânları sunulmaktadır.

Tablo-4'te yer verildiği üzere; Aralık ayı sonu itibariyle uygulamaya konulduğu 2016 yılından bu yana; Usta Girişimci Kredisi kapsamında 17 milyon lira, Genç Girişimci Kredisi kapsamında 131 milyon lira ve Kaybolmaya Yüz Tutan Meslekler Kredisi kapsamında ise 15,6 milyon lira tutarında kredi kullandırımı sağlanmıştır.

Tablo-4. Sıfır faizli krediler (31 Aralık 2024 itibariyle)

SIFIR FAİZLİ KREDİLER	Kredi Kullanan Esnaf Sayısı	Kredi Riski Bulunan Esnaf Sayısı	Kredi Bakiyesi (TL)	Toplam Kullandırım Tutarı (TL)
Usta Girişimci Kredisi	246	43	4.935.027	16.964.879
Genç Girişimci Kredisi (300.000-TL)	714	599	80.100.029	131.007.948
Kaybolmaya Yüz Tutan Meslekler Kredisi	265	80	4.471.370	15.617.600
Toplam	1.225	722	89.506.425	163.590.427

2.3 Yatırım Kredilerine İlişkin Veriler

Esnaflar ve sanatkârlara Halkbank kaynaklarından iş yeri veya taşıt alımlarına yönelik olarak %50 faiz indirimli yatırım kredileri kullandırılmaktadır.

Tablo-5'te yer verildiği üzere; Aralık ayı sonu itibariyle uygulamaya konulduğu 2017 yılından bu yana; İş Yeri Edindirme Kredisi kapsamında 3,5 milyar lira ve Taşıt Edindirme Kredisi kapsamında 4,8 milyar lira tutarında kredi kullandırılmış durumdadır.

Tablo-5. İş Yeri Edindirme Kredisi ve Taşıt Edindirme Kredisi (31 Aralık 2024 itibariyle)

YATIRIM KREDİLERİ	Kredi Kullanan Esnaf Sayısı	Kredi Riski Bulunan Esnaf Sayısı	Kredi Bakiyesi (TL)	Toplam Kullandırım Tutarı (TL)
İş Yeri Edindirme Kredisi	5.891	4.511	2.200.294.764	3.516.695.994
Taşıt Edindirme Kredisi	7.653	5.060	2.630.386.285	4.795.321.300
Toplam	13.544	9.571	4.830.681.049	8.312.017.294

Esnaflar ve sanatkârlara Halkbank kaynaklarından iş yeri veya taşıt alımlarına yönelik olarak % 50 faiz indirimli yatırım kredileri yanı sıra yine % 50 faiz indirimli işletme kredileri de kullandırılmaktadır.

2.4 Deprem Bölgesinde Kullanılan Krediler

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde meydana gelen deprem felaketinin ardından deprem bölgesinde faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârlara, 2023 yılı Şubat-Kasım döneminde Halkbank tarafından 1 yıl geri ödemesiz ve 5 yıl vadeli kredi desteği sağlanmıştır. Tablo-6'da, anılan dönemde Deprem Kredisi'nden faydalanan esnaf ve sanatkâr sayısı ile kullanılan kredilerin toplam tutarı il bazında yer almaktadır.

Tablo-6. Deprem Kredisi'nden Faydalanan İllere İlişkin Esnaf ve Sanatkâr Sayısı ve Toplam Kredi Tutarı (Şubat-Kasım 2023)

DEPREM KREDİSİNDEN FAYDALANAN İLLER	ESNAF VE SANATKÂR SAYISI	TOPLAM KULLANDIRIM TUTARI (TL)
Adana	3.122	777.623.500
Adıyaman	3.761	937.092.000
Diyarbakır	574	142.545.000
Elazığ	576	140.957.500
Gaziantep	2.237	557.394.000
Hatay	6.986	1.729.056.000
Kahramanmaraş	4.740	1.161.512.000
Kilis	1	250.000
Malatya	1.963	476.595.000
Osmaniye	2.470	615.364.000
Sivas	169	42.150.000
Şanlıurfa	603	149.510.000
TOPLAM	27.202	6.730.049.000

Tablo-7'de ise anılan 12 ilde, afetin yaşandığı 2023 yılı Şubat ayından bu yana esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri aracılığıyla ya da doğrudan Halkbank'tan kullanılan kredilerin kullanım adedi ve tutarı gösterilmektedir. Tablo-7'de gösterilen adet ve tutarlar, yukarıda Tablo-6'da gösterilen Deprem Kredisi adet ve tutarlarını da kapsamaktadır.

Tablo-7. Deprem Bölgesinde Kullanılan Krediler (Şubat 2023-Aralık 2024)

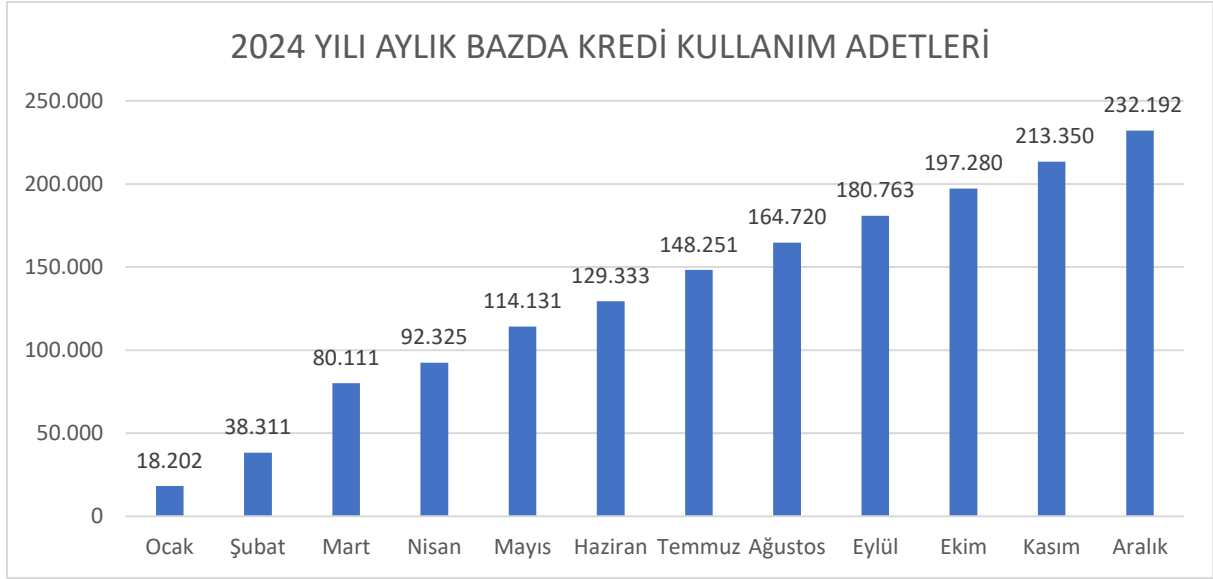
İL	KULLANDIRIM SAYISI	KULLANDIRIM TUTARI
Adana	19.042	8.509.325.413
Adıyaman	6.275	2.952.414.600
Diyarbakır	7.546	3.505.845.489
Elazığ	4.491	1.844.339.946
Gaziantep	9.207	4.292.615.861
Hatay	13.322	5.439.243.926
Kahramanmaraş	7.958	3.255.735.343
Kilis	476	178.886.999
Malatya	3.066	1.075.988.000
Osmaniye	5.673	2.537.145.403
Sivas	3.819	1.509.543.700
Şanlıurfa	13.555	6.350.651.965
TOPLAM	94.430	41.451.736.645

2.5 2024 Yılı Genel Görünüm

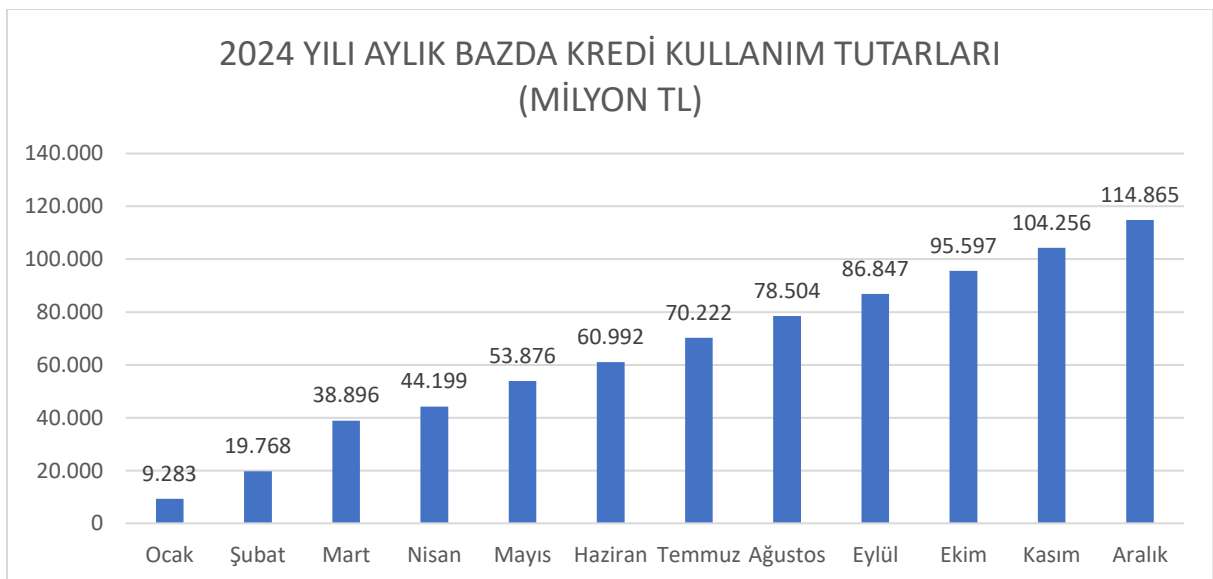
Şekil-16'da görüldüğü üzere, 2024 yılı içerisinde Aralık ayı sonu itibariyle ülkemiz genelinde toplam 232.192 adet kredi kullandırımı yapılmış durumdadır:

Şekil-16. 2024 Yılı Aylık Bazda Kullandırım Adetleri (Verilere kümülatif olarak yer verilmiş olup ilgili ayın sonu itibariyle ulaşılan kullanım adedidir.)

Şekil-17'de görüldüğü üzere, 2024 yılı içerisinde Aralık ayı sonu itibariyle ülkemiz genelinde toplam 114,9 milyar lira tutarında kredi (% 50 ve % 100 faiz indirimli) kullandırımı yapılmış durumdadır:

Şekil-17. 2024 Yılı Aylık Bazda Kullanım Tutarları (Verilere kümülatif olarak yer verilmiş olup ilgili ayın sonu itibariyle ulaşılan kullanım adedidir.)

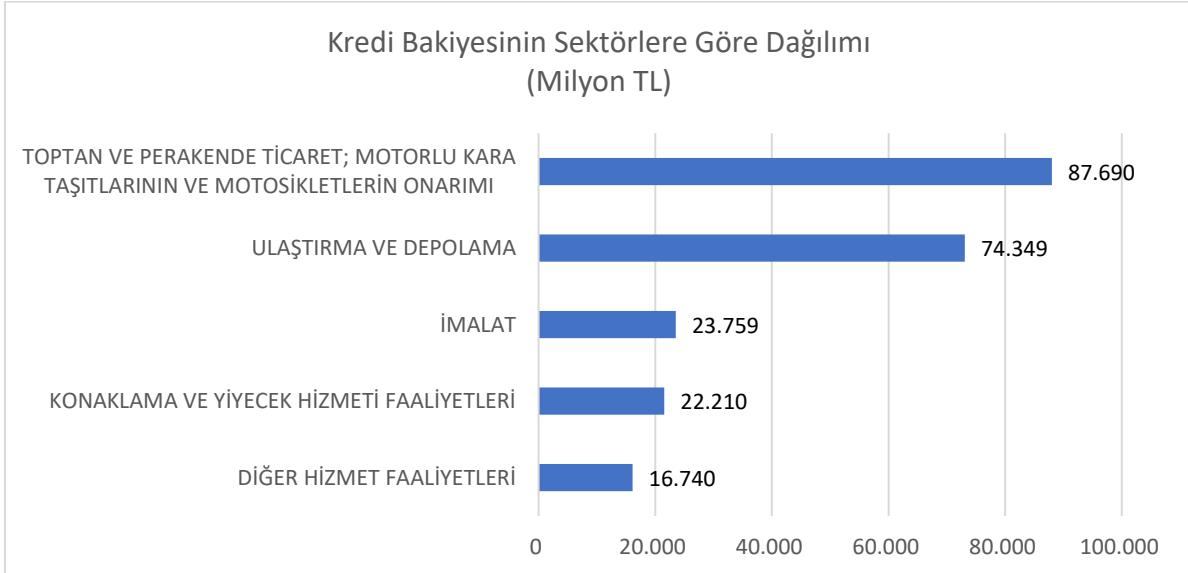
Tablo-8’de ise 2024 yılı içerisinde en çok kredi kullandırılan 10 ilde faaliyet gösteren esnaf ve sanatkarlara kullandırılan kredi adedi ve toplam tutarı gösterilmektedir.

Tablo-8 2024’te En Çok Kredi Kullandırılan 10 İl (Ocak-Aralık)

İL	KULLANDIRIM SAYISI	KULLANDIRIM TUTARI
İstanbul	17.530	9.122.709.475
İzmir	17.117	8.524.356.627
Ankara	15.358	7.992.389.977
Antalya	12.993	6.532.389.893
Bursa	9.517	4.650.750.392
Adana	7.626	3.908.319.825
Manisa	7.800	3.358.813.828
Mersin	6.428	3.126.130.147
Şanlıurfa	4.460	2.616.132.250
Aydın	5.745	2.600.871.896

Kredi bakiyesinin sektörel dağılımına bakıldığında ise kullandırılan kredilerin yüzde 35’lik kısmının toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının onarımı ile ilgili meslek kollarında, yüzde 30’lük kısmının ise ulaştırma ve depolama ile ilgili meslek kollarında kullanıldığı görülmektedir. Şekil-18’de kredilerde en çok bakiyesi bulunan 5 sektör gösterilmektedir.

Şekil-18 Kredi bakiyesinin sektörel dağılımı (31 Ocak 2024 itibarıyla)

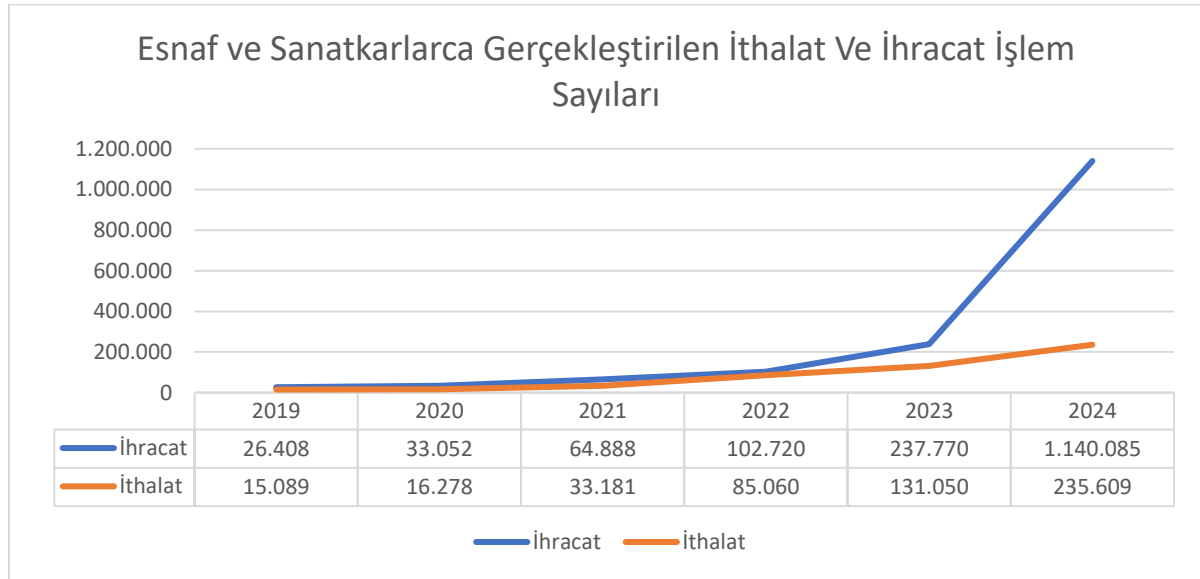

3. ESNAF VE SANATKÂRLAR DIŞ TİCARET VERİLERİ

2019 yılında esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen ihracat işlem sayısı 26.408 iken bu sayı 2024 yılında yaklaşık 43 kat artışla 1.140.085'e ulaşmıştır. Esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen ithalat işlem sayısı ise 2019 yılında 15.089 iken 2024 yılında yaklaşık 16 kat artışla 235.609 olarak gerçekleşmiştir. Şekil- 19'da esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen ihracat ve ithalat işlem sayılarının yıllara göre değişimine yer verilmiştir. Dış ticarete ilişkin veriler Bakanlığımız Ticaret Araştırmaları ve Risk Değerlendirme Genel Müdürlüğünden alınmıştır.

Şekil-19. Esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen ithalat ve ihracat işlem sayılarının yıllara göre değişimi

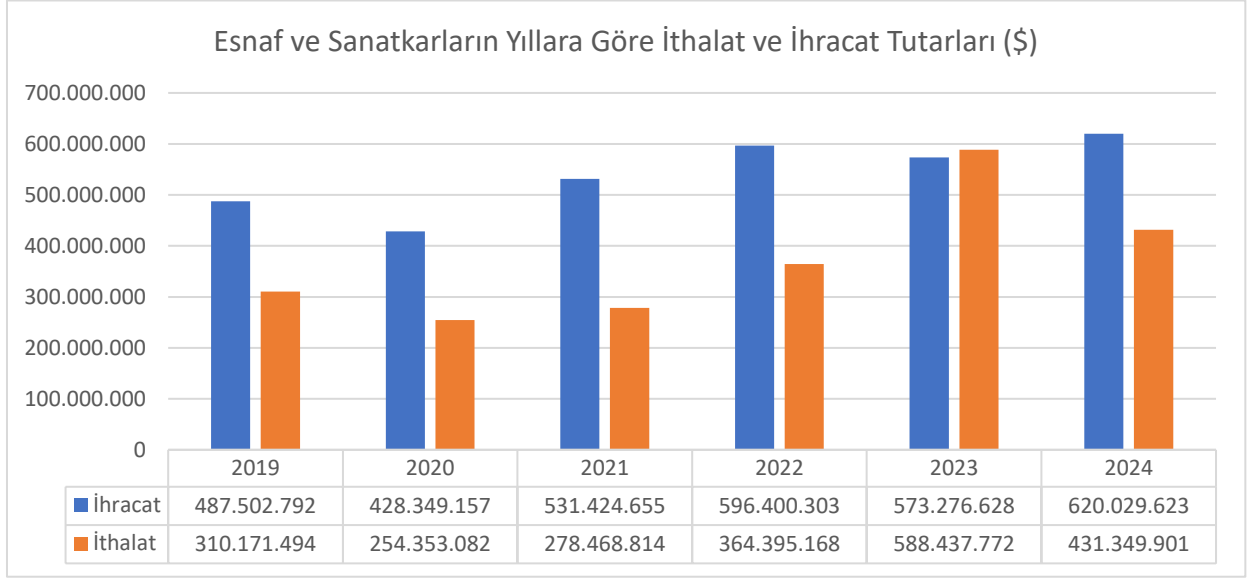

2019 yılında 487,5 milyon dolar (toplam yıllık ihracattaki payı %0,27) olarak gerçekleşen esnaf ve sanatkârlarca yapılan ihracat tutarı, 2024 yılında 620 milyon dolara (toplam yıllık ihracattaki payı %0,24) ulaşmıştır. 6 yıllık periyotta, yıldan yıla esnaf ve sanatkârlarca yapılan ihracat tutarının nominal olarak arttığı gözlemlenmektedir.

2019 yılında 310,1 milyon dolar (toplam yıllık ithalattaki payı %0,15) olarak gerçekleşen esnaf ve sanatkârlarca yapılan ithalat tutarı, 2024 yılında 431,3 milyon dolar (toplam yıllık ithalattaki payı %0,12) olmuştur. 6 yıllık periyotta, yıldan yıla esnaf ve sanatkârlarca yapılan ithalat tutarının nominal olarak artış hızı artma eğiliminde olmasına rağmen, toplam ithalat içerisindeki payı yalnızca 2023 yılında artış göstermiştir. Şekil-20'de esnaf ve sanatkârların ihracat ve ithalat tutarlarının yıllara göre son 6 yıldaki değişimi gösterilmektedir.

Şekil-20. Esnaf ve sanatkârın yıllara göre ihracat ve ithalat tutarları (2019-2024)

Diğer taraftan, Tablo-9 ve Tablo-10'da esnaf ve sanatkârların son 6 yılda yaptıkları toplam ihracat ve ithalat tutarları ile bu tutarların genel ihracat ve ithalattaki payları gösterilmektedir.

Tablo-9. Esnaf ve sanatkârın yıllara göre toplam ihracatı ve bu tutarın genel ihracat içerisindeki payı (2019-2024)

YIL	TUTAR (\$)	YILLIK GENEL İHRACATTAKİ PAY (%)
2019	487.502.792	0,27
2020	428.349.157	0,25
2021	531.424.655	0,24
2022	596.400.303	0,23
2023	573.276.628	0,22
2024	620.029.623	0,24

Tablo-10. Esnaf ve sanatkârın yıllara göre toplam ithalatı ve bu tutarın genel ithalat içerisindeki payı (2019-2024)

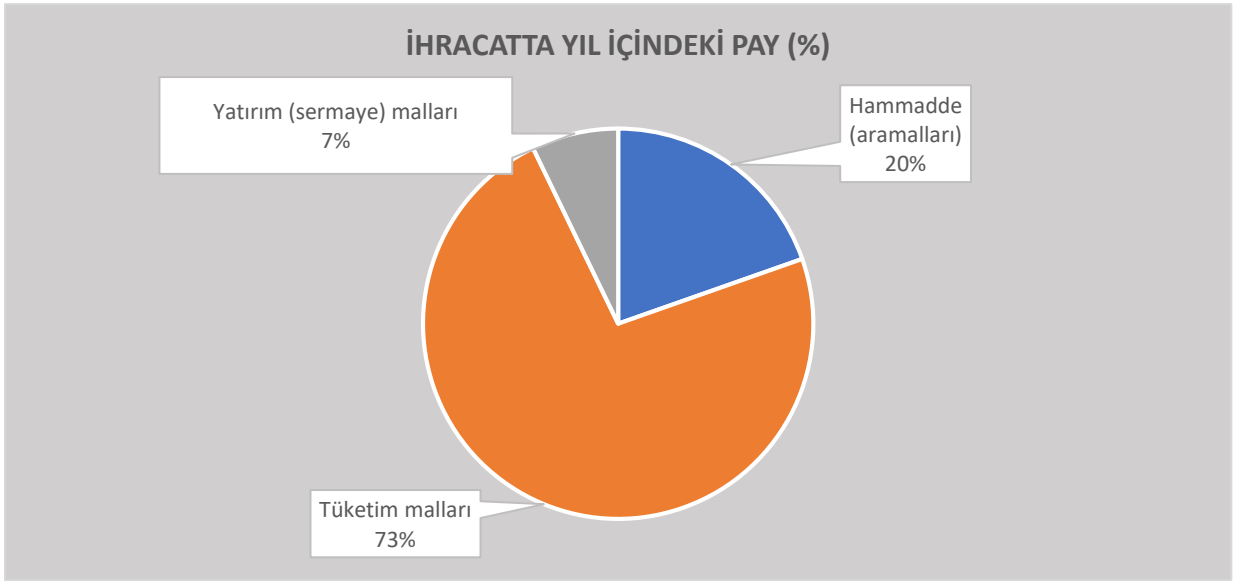
YIL	TUTAR (\$)	YILLIK GENEL İTHALATTAKİ PAY (%)
2019	310.171.494	0,15
2020	254.353.082	0,12
2021	278.468.814	0,10
2022	364.395.168	0,10
2023	588.437.772	0,16
2024	431.349.901	0,12

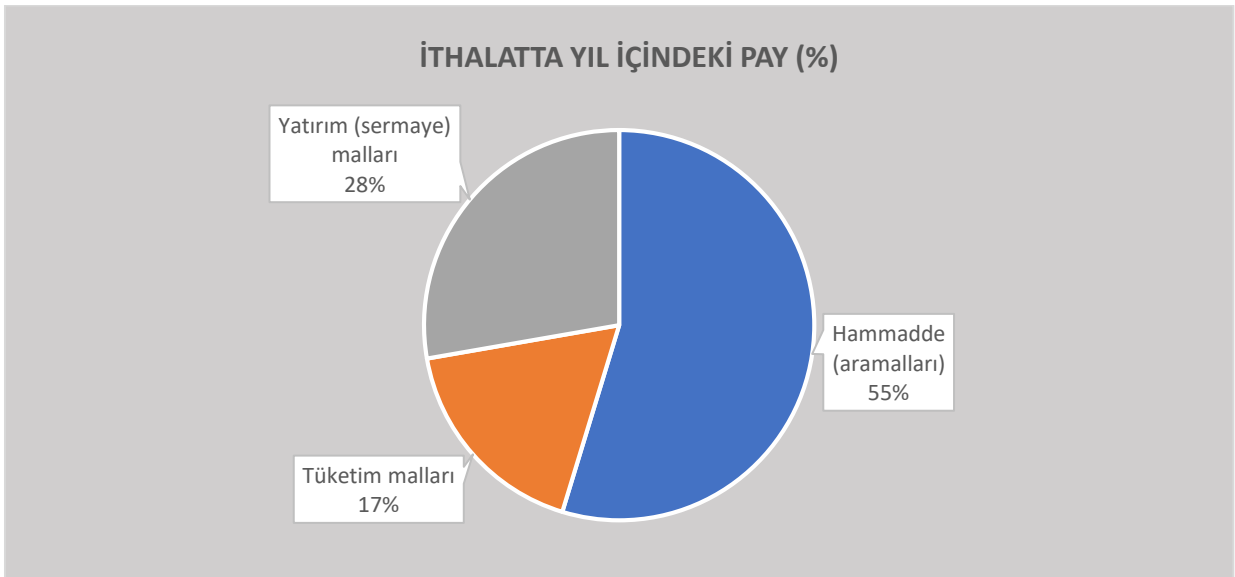
3.1 Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) Göre İhracat ve İthalat

5 yıllık dönemde, esnaf ve sanatkâr ihracatında en yüksek payı alan “tüketim malları”, 2024’te 453,3 milyon dolar ile ilgili yıldaki **esnaf ve sanatkâr ihracatının %73’üne tekabül etmektedir**. İthalatta en yüksek payı alan “ham madde (ara mallar)” ise 2024’te 236 milyon dolar ile ilgili yıldaki **esnaf ve sanatkâr ithalatının %55’ini meydana getirmektedir**. Şekil 21 ve 22’de esnaf ve sanatkârların Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) göre ihracat ve ithalat payları yer almaktadır.

Şekil-21 Esnaf ve sanatkârların Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) göre ihracat payları (2024)

Şekil-22 Esnaf ve sanatkârların Geniş Ekonomik Gruplar Sınıflandırmasına (BEC) göre ithalat payları (2024)

3.2 Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) Göre İhracat ve İthalat

6 yıllık dönemde esnaf ve sanatkâr ihracatında en yüksek payı alan “**çeşitli mamul eşya**”, 2024’te 365,6 milyon dolar ile ilgili yıldaki **esnaf ve sanatkâr ihracatının %59’unu teşkil etmektedir**. Esnaf ve sanatkârca 2024’te gerçekleştirilen ithalatın %26,6’sını teşkil eden “**canlı hayvanlar ve gıda maddeleri**” **ithalatı ise 114,8 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir**. Tablo-11’de esnaf ve sanatkârların Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) göre ihracat ve ithalat tutarları yer almaktadır.

Tablo-11. Esnaf ve sanatkârların Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC) göre dış ticaret tutarları (2024)

İHRACAT		
ULUSLARARASI STANDART TİCARET SINIFLAMASI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Akaryakıt hariç yenilmeyen hammaddeler	15.587.165	2,5%
Başka yerde belirtilmeyen kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri	20.538.807	3,3%
Başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar	107.895.934	17,4%
Canlı hayvanlar ve gıda maddeleri	42.222.081	6,8%
Çeşitli mamül eşya	365.563.006	59,0%
Hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar, mumlar	413.121	0,1%
İçki ve tütün	1.254.083	0,2%
Makinalar ve taşıt araçları	61.383.246	9,9%
Mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünler	634.096	0,1%
SITC’da sınıflandırılmamış eşyalar (tedavülde olmayan, paralar, parasal tabanlı a	116.214	0,0%
SITC’da sınıflandırılmamış eşyalar (tedavülde olmayan, paralar, parasal tabanlı altınlar)	4.421.870	0,7%
İTHALAT		
ULUSLARARASI STANDART TİCARET SINIFLAMASI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Akaryakıt hariç yenilmeyen hammaddeler	13.769.074	3,2%
Başka yerde belirtilmeyen kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri	35.306.320	8,2%
Başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar	60.184.819	14,0%
Canlı hayvanlar ve gıda maddeleri	114.842.834	26,6%
Çeşitli mamül eşya	58.612.990	13,6%
Hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar, mumlar	58.724	0,1%
Makinalar ve taşıt araçları	111.012.323	25,7%
Mineral yakıtlar, yağlar ve alkali ürünler	4.352.790	1,0%
SITC’da sınıflandırılmamış eşyalar (tedavülde olmayan, paralar, parasal tabanlı a	7.544.586	1,7%
SITC’da sınıflandırılmamış eşyalar (tedavülde olmayan, paralar, parasal tabanlı altınlar)	25.665.441	6,0%

3.3 Teknoloji Sınıflamasına Göre İhracat ve İthalat

Esnaflar ve sanatkârların ihracatında 2024'te düşük ve orta teknolojili ürünler baskınken (2024 yılı esnaflar ve sanatkâr ihracatındaki toplam payları %95) ithalatta daha homojen bir dağılım gözlemlenmektedir. "Düşük Teknolojili" ihracat payı 2024 yılında %67,7 (419,7 milyon dolar) olarak gerçekleşirken bu oran ithalatta %18,6 olmuştur (80,1 milyon dolar). Bununla birlikte ithalatta "İmalat Sanayi Dışında Kalanlar" %30,6 oranı ile en yüksek paya sahip olmuştur. Tablo-12'de esnaflar ve sanatkârların Teknoloji Sınıflamasına göre ihracat ve ithalat tutarları yer almaktadır.

Tablo-12. Esnaflar ve sanatkârların Teknoloji Sınıflamasına göre dış ticaret tutarları (2024)

İHRACAT		
TEKNOLOJİ GRUP ADI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Düşük Teknolojili Ürünler	419.697.884	67,7%
İmalat Sanayi Dışında Kalanlar	24.932.140	4,0%
Orta Düşük Teknolojili Ürünler	87.191.358	14,1%
Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	81.868.405	13,2%
Yüksek Teknolojili Ürünler	6.339.836	1,0%
İTHALAT		
TEKNOLOJİ GRUP ADI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Düşük Teknolojili Ürünler	80.133.633	18,6%
İmalat Sanayi Dışında Kalanlar	132.124.104	30,6%
Orta Düşük Teknolojili Ürünler	87.136.493	20,2%
Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	109.989.988	25,5%
Yüksek Teknolojili Ürünler	21.965.683	5,1%

3.4 Ülkelere Göre İhracat ve İthalat

Esnaflar ve sanatkârların 2024 yılında **en çok ihracat yaptığı üç ülke Suudi Arabistan, BAE ve ABD** olmuştur. (sırasıyla %1,4, %8,7 ve %7) Tablo-13'te esnaflar ve sanatkârların yıl içerisinde en çok ihracat yaptığı 10 ülkeden yaptığı ihracat tutarı ile bu 10 ülkenin esnaflar ve sanatkârların toplam ihracatındaki payına yer verilmiştir.

Tablo-13. Esnaflar ve sanatkârların en çok ihracat yaptığı 10 ülke (2024)

İHRACAT (İLK 10 ÜLKE)		
ÜLKE ADI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Suudi Arabistan	89.284.181	14,4%
BAE	54.075.022	8,7%
ABD	43.529.989	7,0%
Irak	36.277.039	5,9%
Azerbaycan	33.845.158	5,5%
Almanya	31.835.876	5,1%
Romanya	31.120.189	5,0%

İran	17.628.073	2,8%
Rusya Federasyonu	15.722.631	2,5%
İngiltere	14.177.442	2,3%

Aynı yılda **ithalatın yaklaşık üçte biri ise Çin ile** gerçekleşmiş, Çin'i Almanya, BAE ve Brezilya takip etmiştir. Tablo-14'te ise esnaf ve sanatkârların 2024 yılında en çok ithalat yaptığı 10 ülkeye yaptığı ithalat tutarı ile bu 10 ülkenin esnaf ve sanatkârların toplam ithalattaki payına yer verilmiştir.

Tablo-14. Esnaf ve sanatkârların en çok ithalat yaptığı 10 ülke (2024)

İTHALAT (İLK 10 ÜLKE)		
ÜLKE ADI	TUTAR (\$)	YIL İÇİNDEKİ PAY (%)
Çin	138.587.037	32,1%
Almanya	28.734.618	6,7%
BAE	27.796.255	6,4%
Brezilya	25.495.026	5,9%
Uruguay	25.273.560	5,9%
İtalya	19.992.452	4,6%
İran	9.863.260	2,3%
Çekya	9.862.348	2,3%
Güney Kore	8.935.474	2,1%
İngiltere	8.679.934	2,0%

3.5 Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi (BGB) Aracılığıyla İhracat

Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi, gümrük idareleri tarafından dış ticaret işlemlerinin daha hızlı ve etkin bir biçimde gerçekleştirilmesini temin etmek amacıyla uygulamaya konulan gümrük usul ve formalitelerinin azaltılması veya kolaylaştırılmasına yönelik uygulamalar bütünü anlamına gelmektedir.

Esnaf ve sanatkârların ölçekleri ve dış ticaret alanındaki bilgi birikimleri göz önünde alındığında, Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi bu kesim için en uygun dış ticaret kanalı durumundadır.

Tablo-15'te Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi kapsamında esnaf ve sanatkârların son 4 yılda gerçekleştirdikleri ihracat tutarları ile Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi aracılığıyla gerçekleştirilen ihracattaki yıllara göre payı görülmektedir. Grafikte görüldüğü üzere son 4 yılda, esnaf ve sanatkârların Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi ile yapılan ihracattaki payının %7,4'e yükseldiği, ihracat tutarının ise yaklaşık 16 katına çıktığı görülmektedir.

Tablo-15. Esnaf ve Sanatkârlarca Basitleştirilmiş Gümrük Beyannamesi Aracılığıyla Yapılan İhracat

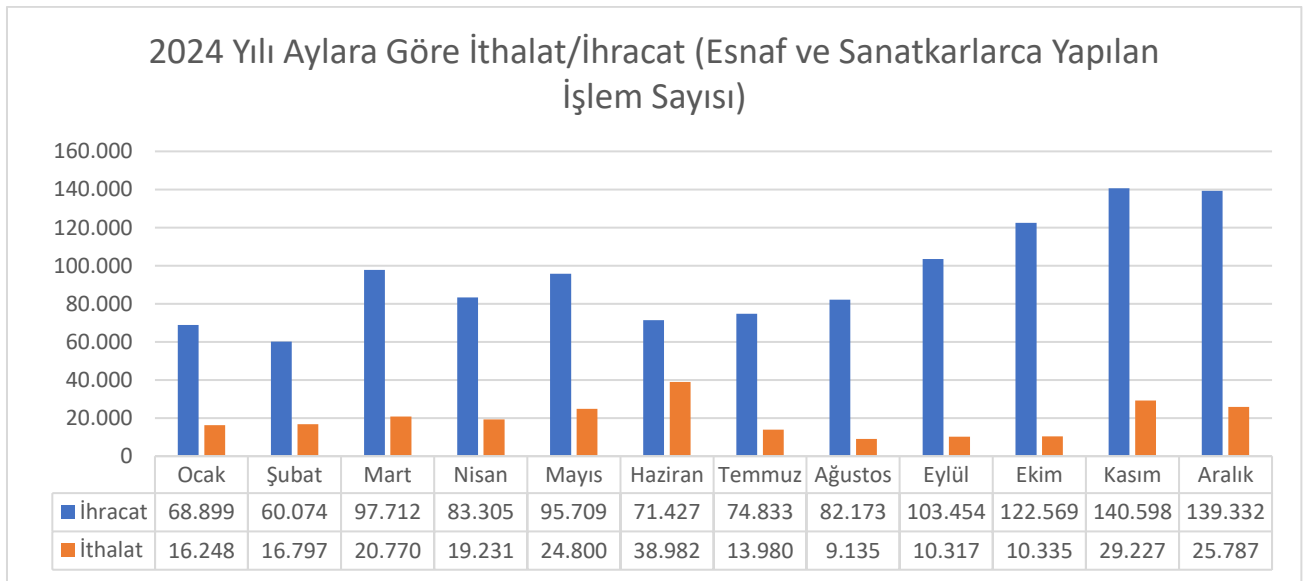
Yıl	Tutar (\$)	Pay (%)
2021	11.995.208	3
2022	24.096.265	5
2023	53.229.939	10
2024	187.542.316	7,4

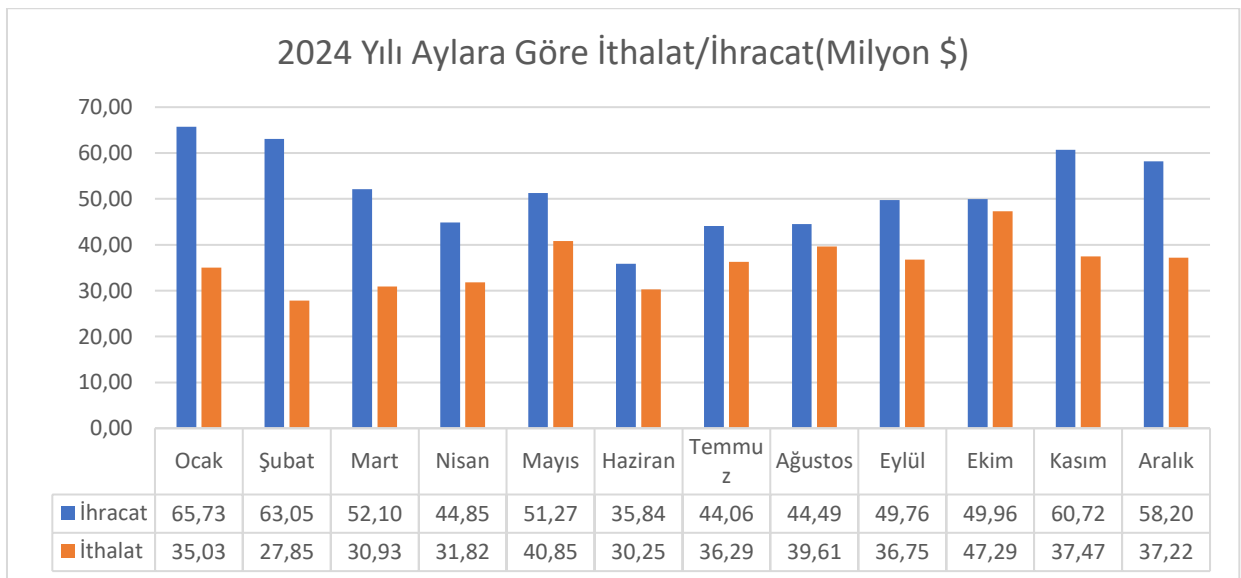
3.6 2024 Yılı Mevcut Durum

2024 yılında **esnaf ve sanatkârlarca yapılan ihracatın toplam tutarı 620 milyon dolar**, buna karşılık **yapılan ithalatın toplam tutarı ise 431,3 milyon dolar** olarak gerçekleşmiştir. Şekil 23'te 2024 yılında ihracat ve ithalat yapan esnaf ve sanatkârlarca yapılan işlem sayısı gösterilmektedir. Ayrıca Şekil 24'te 2024 yılında esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen ihracat ve ithalat tutarları gösterilmektedir. 2024 yılında esnaf ve sanatkârlarca gerçekleştirilen toplam ihracat işlem sayısı 1.140.085 olurken, toplam ithalat işlem sayısı ise 235.609 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil-23. 2024 yılı içerisinde ihracat ve ithalat yapan esnaf ve sanatkârlarca yapılan işlem sayısı (Ocak-Aralık 2024)

Şekil-24. 2024 yılı içerisinde ihracat ve ithalat yapan esnaf ve sanatkârın işlem tutarları (Ocak-Aralık 2024)

AÇIKLAMALAR

Bültende yer alan Esnaf ve Sanatkârlar verileri “Esnaf ve Sanatkârlar Bilgi Sistemi (ESBİS)” ve Dış Ticaret verileri “Genel Ticaret Sistemi (GTS)” esas alınarak hazırlanmıştır.

YASAL UYARI

Bültende yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa herhangi bir taahhüt içermemekte olup, sadece bilgi amaçlıdır. Bültende yer alan bilgiler, kaynak gösterilmek suretiyle yayımlanabilir; ancak bu bilgiler ticari amaçlarla kullanılamaz. Bültendeki bilgilerin telif ve diğer her türlü hakkı Ticaret Bakanlığı’na aittir.

Ticaret Bakanlığı, Bültende yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda hiçbir taahhüt ve sorumluluk kabul etmez. Bültendeki bilgilerin yanlış veya eksik kullanımı veya yorumlanması sonucunda Ticaret Bakanlığı’na hiçbir kusur veya sorumluluk yüklenemez. Tabloda yer alan rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Ticaret Bakanlığı, Bültende yer alan bütün bilgileri ve tasarımı önceden bildirimde bulunmaksızın değiştirebilir veya Bültenden kaldırabilir.